

התורה ותלמידי חכמים הם קודמים במעלה לאותם שמתעסקים בעניינים נוספים חוץ מעצם לימוד התורה ועבודת השי"ת, וזהו גם משמעות הברכה שמברך כל אב את בנו "שימך אלוקים כאפרים וכמנשה" - והיינו שיהיה לכתחילה ת"ח שכולו תורה כאפרים שאינו מתעסק בשום עניין חוץ מתורה ועבודת ה', ורק אם לאחר מאמצים ותפילות לא יצליח להיות כאפרים, אז יחנכו להיות כמנשה - והיינו תורה ודרך ארץ. (וזמנינו שהרחוב סוער מאוד מבחוץ בתאווה ובדעות כוזבות, יש להזהר ביותר לחנך את בנו להיות שקוע בלימוד לגמרי, ורק אם לא עלה בידו יראה לשומרו ע"פ באיזה מסגרת השמורה מפגעי הרחוב).

וזוהו חינוך נפלא שקיבלנו מיעקב אבינו לחנך את בנו להיות שקוע אך ורק בתורה הקדושה, ועל זה צריך להרבות בתפילה ובהוצאות ממון, ורק אם אינו מצליח ורואה שהבן אינו מסוגל לזה כלל, אז יחנכו לעסוק לפרנסתו יחד עם קביעות עתים לתורה.

ויתרה מזו שמעתי מפי הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זצוק"ל שיהודי שמחנך את בניו להיות "פרומע בעה"ב" אינו מקיים את המצווה ללמד את בנו תורה, שהחיוב הוא כמוש"כ בשו"ע הרב (הלכות תלמוד תורה) להחזיק את בנו אפילו לאחר הנישואין כדי שיוכל ללמוד תורה עד שיהא בקי בכל התורה, ורק אם אינו מצליח כן יחנכו לחיות עפ"י תורה ושיהיו כל עסקיו עפ"י דרך תורה. ובשעה שמברכים את התינוק לאחר מילתו אומרים "כשם שנכנס לברית כן ייכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", והרי שמקדימים לברך תחילה שייכנס לחופה ורק אחר כך על מעשים טובים, **ורמז יש בדבר שבימי הבחורות אין לאדם לחפש להיות עסקן ולהתעסק במעשים טובים ובפעולות של חסד אלא עליו להיות שקוע לגמרי בלימוד,** ורק לאחר שהאדם כבר ספוג בתורה, אז יכול להתעסק גם בחסד כפי השיעור הנצרך.

רק על ידי האחדות זוכים כל ישראל לברכה של כולם

"האספו ואגידה לכם", (מ"ט, א'). במדרש רבה כאן איתא: "ציווה אותן על המחלוקת, אמר להון, תהיו כולכם באסיפה אחת", ע"כ. וצריך ביאור מדוע דווקא בשעה זו שעמד לברכם ציווה אותם על המחלוקת. ונראה שכיון שבא יעקב אבינו לברך כל אחד בברכה המיוחדת עבורו, (יהודה בגבורתו של אריה, בנימין בחטיפתו של זאב, נפתלי קלותו של איל וכו'), הזהירם שיחיו באחדות כדי שכל אחד יהיה ניזון ומושפע מברכת אחיו, כי בשעה שעם ישראל חיים באחדות - אזי כל אחד ניזון ומושפע ממעלת כללות ישראל, אבל בשעה שכל אחד חי בפירוד לעצמו, אין המעלות מתפשטות לאחרים אלא כל אחד זוכה רק למעלותיו הפרטיים ותו לא, ולכן בשעה שבא לברך כל אחד בברכותיו המיוחדים בעבורו, הזהירם שיחיו באחדות ובשלום כדי שכוח הברכה שייחד לכל אחד מהם יתפשט לכולם, (ויעני' ברש"י להלן מ"ט כ"ח, שם מבואר שכולם נתברכו בברכת כל אחד, והטעם בזה נראה דע"י כוח האחדות נתפשט הברכה לכולם וכמוש"כ). **ואין לך ברכה המועילה לישראל כמו השלום והאחדות,** שעל ידה זוכים כללות ישראל להתברך בכל הברכות של כל הקהילות בישראל, **ומאידך אין לך גם צרה לישראל כמו המחלוקת** - שע"י כל קהילה זוכה רק לזכויותיה הפרטיות ואינה ניזונית מהזכויות של כללות ישראל.

הטעם שמצבינו בתקופתינו היה סתום עד דורנו

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", (מ"ט, א'). ופירשו חז"ל - "ביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה שכינה ממנו והתחיל אומר דברים אחרים". ובפשוטו הכוונה שיעקב אבינו רצה לגלות את הזמן שמישיב יבוא, והקב"ה לא הסכים לזה. אמנם שמעתי מפי הגה"צ רבי מרדכי פגרמנסקי זצ"ל לפרש באופן אחר, והוא בהקדם מה שיש לתמוה מדוע בכל הספרים שמדברים על סדר הגאולה עם מלחמת גוג ומגוג - (בתנ"ך יחזקאל, הש"ס, הזוה"ק בפרשת שמות, ורבינו סעדיה והרמב"ם ועוד קדמונים), לא גילו ולא רימזו שיהיה עוד גלות מרה ביד רשעי עמינו לפני ביאת המשיח, ופירש הגה"צ רבי מרדכי זצ"ל, שתקופה זו של הקמת המדינה איננה קרויה 'תקופת פורעניות' לפני ביאת המשיח וכ"ש שאינה קרויה 'אתחלתא דגאולה', **אלא יש לכנותה 'תקופת ניסיון'**, שזוהי תקופה מיוחדת לנסות אותנו אם נהיה שלמים עם הקב"ה או שנתפתה ללכת אחר דרך המינים והאפיקורסים, **ולכן לא גילו הקדמונים את תקופה זו, ומשום שניסיונות אין מוגלגין לאדם קודם שבאים עליו,** שאדרבה כל התגברות על הניסיון הוא דווקא מתוך ההעלם וחוסר הידיעה. ועוד טעם פירש בזה, שכל מה שעם ישראל החזיקו עצמם בגלות הוא מתוך תקווה שבמהרה ממש יבוא משיח ואז יגאל מכל הצרות, אבל אם יידעו שצריך עוד לעבור ניסיון קשה כזה כצורך הכסף בפלטין של מלך שאפילו כשיטבצו כבר עם ישראל לארץ ישראל לאחר ההריגות והרציחות המהוגים, עדיין יהיה שעבוד רוחני שיעכב נתרם **לע"נ מרת דחל בלומה ע"ה** בת ה"ר מאיר אליעזר זצ"ל אשת הרה"ח ר' יוסף משה שכטר זצ"ל, נלב"ע י"ח טבת ת.נ.צ.ב.ה.

גבורת נפשו של יוסף הצדיק כדי שלא יפלוט מפיו דיבור רע
"ויאמר ליוסף הנה אביך חולה" (מ"ח, א'). בפסוק זה מבואר שיוסף עצמו לא ידע כלל על מצבו של אביו - והוצרך שידעו לו שאביו חולה, וכבר עמדו בזה חז"ל הקדושים (פסיקתא רבתי ג, י') מדוע לא נכנס יוסף מצד עצמו לאביו מידי שעה עד שהוצרכו לשלוח אליו שליח להודיעו על מצב אביו, ותרצו חז"ל בפסיקתא שם, "אלא להודיעך צדקו של יוסף, שלא רצה להתייחד עם אביו שלא יאמר לו היאך עשו בך אחיך ומקללם, אמר יוסף, אני יודע צדקו של אבא כל דבריו גזירות הן, אמר ללבן עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה ומתה אמי, ואני בא לומר שיקללם יקללם ונמצאתי מחריב את כל העולם שלא נברא העולם אלא בשביל השבטים, לפיכך לא היה הולך אצל אביו בכל שעה", ע"כ. ומבואר שיוסף חשש שאם יהיה לבדו עם אביו בבית, אביו ישאל אותו פרטים אודות מעשה מכירתו, ויהיה מוכרח להשיב פרטים אודות מכירתו, ואז אביו יכעס על השבטים ויקללם, והשבטים ייזנקו מחמת זה, ולכן לא נכנס כלל לאביו.

והדברים נפלאים למתבונן עד היכן מסר יוסף את נפשו בשביל אחיו, שאע"פ שהיה מנותק מאביו תקופה ארוכה כל כך - במשך כ"ב שנים שהיה במצרים, ובוודאי התגעגע מאוד לאביו ורצה להיות עמו כמה שיותר - וכפי שהיה רגיל ללמוד עמו בעבר קודם מכירתו, מ"מ לא הלך לבית אביו כי חשש שייכשל לומר דברים שאין לאומרים ויזיק לאחיו אשר מכרוהו.

וזוהו הזרוא לכל אחד עד כמה צריך למסור נפשו להיזהר שלא להיכנס למקום שאולי ייכשל שם בדיבורים האסורים שעלולים לגרום נזק לחבירו - וכמו לשון הרע ורכילות ומחלוקת. והאמת היא שאם אדם מדבר רע על חבירו הרי הוא מעורר רע גם על עצמו, כי בשעה שדנים את האדם בשמים ותובעים אותו על מעשיו, הרבה פעמים מכריעים את דינו על פי מה שהוא עצמו פסק כשדיבר גנות על חבירו ודן אז את חבירו לכף חובה, ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

עיקר חובת הבנים בפעולתם לעילוי נשמת אביהם

"ויברך את יוסף ויאמר וגו', המלאך הגואל אתי מכל רע יברך את הנערים". (מ"ח, טו-טז). פתח הכתוב ב"ויברך את יוסף", ולמעשה בירך את 'הנערים' והיינו אפרים ומנשה, וצ"ב שמאחר שבירך את אפרים ומנשה, א"כ מדוע נאמר בתחילת הפסוק "ויברך את יוסף". ונראה שעצם הדבר שבירך את בניו, זה עצמו ברכה ליוסף, **וזוהו לימוד נפלא,** שיעקב אבינו לא בירכו לא בחכמה ולא בעושר, אלא בירכו בבניו, ונראה מזה שהברכה הגדולה ביותר לאדם הוא מה שבניו הולכים בדרך התורה, שאז כביכול אינו מת לעולם, כי מעשיהם הטובים של בניו נזקפים לזכותו, וגם לאחר פטירתו נחשב הדבר כאילו הוא עצמו עדיין בחיים. **והרבה טועים לחשוב שעיקר טובת האבא או האמא לאחר פטירתם הוא שהבנים יאמרו קדיש ויתפללו לפני העמוד לעילוי נשמתם,** אך זהו טעות מעיקרא, שכן באמת חשוב יותר [ובפרט בשנה ראשונה שמידת הדין מתוחה על הנפטר] להוסיף בצדקה ובלימוד התורה לעילוי נשמתם, ובכל פעם יאמר "הריני לומד או נותן צדקה לעילוי נשמת אבא או אמא", וכל מה שמבואר בחז"ל גודל טובת הנפטר כשבנו אומר אחריו קדיש - שמצילו מדינים קשים ומרים, להוסיף בא שצריך גם את זה, **אבל העיקר היא להרבות בצדקה ומעשים טובים שמועיל מאוד לנשמת הנפטר.** ובזוה"ק פרשת בחוקותי איתא, שצורך האב לאחר מיתה בבנו הוא עוד גדול יותר מצורכו בבנו בחייו, ומשום שאם בנו הולך בדרך התורה, אז הקב"ה מרחם על האב ומוקירים אותו למעלה, ואם אין הבן הולך בדרך התורה, אזי אביו סובל בעולם האמת, **וזוהו מוסר השכל לכל אחד, שבדאגתו לחינוך בניו, הוא בעצם דואג לעצמו לחיי.**

דרך החינוך - להיות בן תורה דווקא

"וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו על ראש אפרים וירע בעיניו וגו', ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי, וגו' וימאן אביו" וגו'. (מ"ח י"ז-ט"ו). ומבואר שיעקב אבינו הקפיד מאוד שאפרים יהיה דווקא לפני מנשה, וכן לדורות נקבע נוסח הברכה של אב לבנו "שימך אלוקים כאפרים וכמנשה" - ומקדימים את אפרים לפני מנשה בברכה. והביאור בזה נראה, דהנה אפרים היה לומד תורה אצל יעקב אבינו יומם ולילה, ולא התעסק בעוד עניין חוץ מתורה (וכמבואר ברש"י לעיל מ"ח א' שאפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד), אבל מנשה אף שהיה צדיק בתכלית השלמות אבל מותר ששימש את יוסף [והוא היה המליץ בין יוסף לאחיו, ועיין במדרש רבה מקץ צ"א ו' ועוד] היה מוכרח להתעסק גם בענייני דרך ארץ לצד תלמודו, ונראה שלכן הקדים יעקב אבינו את אפרים למנשה. ומפני שבני נתרם לע"נ מרת דחל בלומה ע"ה בת ה"ר מאיר אליעזר זצ"ל אשת הרה"ח ר' יוסף משה שכטר זצ"ל, נלב"ע י"ח טבת ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא שלוחה בזאת לידידנו הרה"ח ר' אהרן סאמעט שליט"א ממקורבי מרן רבינו שליט"א

לרגל שמחת נישואי בנו החתן הבחור המופלג ברוך יואל ג"י בשבוע הבעל"ט, ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל, מזל טוב!!

לא לנסוע, אבל כשראה אות מן השמים - נמנע והבין שזהו רמז משמים שרצון הקב"ה שלא ייסע, אבל כשעסק בחיבור ספר חפץ חיים, ידע בבירור הגמור שזהו צורך הדור, ועל כן לא חשש כלל מעשה ניסים - וידע בבירור שזהו מעשה שטן המפריעו מלקיים רצון ה'. וכעין זה אמר הגר"ס זצ"ל בביאור הנהגת רבינו הגר"א זצ"ל, שמתחילה הכריע הגר"א שגם בחו"ל חייבים לישא כפיים בכל יום, ומיד כשצויה לכהנים שיתחילו לעלות לדוכן - טפלו עליו השלטונות בעלילה והכניסו אותו למאסר, ואז ציווה הגר"א שלא לישא כפיים בחו"ל - כי ראה בזה את מן השמים, ואמר הגר"ס זצ"ל, שאם היה הגר"א סבור שעל פי הלכה מחויבים לישא כפים בחו"ל, לא היה נמנע מחמת אות מן השמים, אלא כיון שמנהג ישראל הוא שלא לישא כפיים לא היה הגר"א סבור בבירור שחייבים לישא כפיים, אלא ספוקי מספקא ליה - ונטה שיש להנהיג לישא כפים, ועל כן כשראה אות מן השמים - חזר בו והבין שזהו אות מהשמים שלא לישא כפיים בחו"ל.

דרך הקנאות - רק בהתייעצות עם גדולי תורה

"פחז כמים אל תותר", (מ"ט, ד.). יש ללמוד מכאן על מעלת המתינות בהכרעת שאלה, שכאשר צריך האדם להכריע בשאלה, לא ישיב מיד אלא ימתין להשיב עד שיתבונן על כך עוד, ורק כשירגיש שהדבר ברור בעיניו אז יכריע. ובשו"ת הרשב"א (ח"ה ס"ר ל"ח) הזהיר כע"ז שבשעה שמגיע לפני הדין שאלה אם לצאת למלחמה נגד הפושעים, צריך לשקול הדבר בשכלו הרבה - ולא להתרגש ולצאת למלחמה מיד קודם ששוקל הדבר על פי דעת תורה, וז"ל שם: "וצריך שיהא הדין חושש את עצמו שמא אש קנאתו לשם יתברך תבער בו ותהיה גורמת להעלים הדרך הטוב והנכון מעליו, על כן כי תבא הנקימה לפניו בעודה בכפו לא יבלענה שמא יאכלנה פגא. אלא יבשלנה וימתיקנה בסוד הזקנים וישרים בלבנותם", עכ"ל. וזהו לימוד גדול לדרכי המלחמה ברשעים בזמננו, כי אף שמחויבים אנו ללחום ברשעים בכל תוקף, אבל צריך לפעול רק כפי דעת תורה, ולא לצאת למלחמה מחמת הרגשי אש קודש - קודם שמבררים הדבר על פי הלכה, אלא יש לברר תחילה מהו ההלכה - ורק לאחר מכן לצאת למלחמה. וכע"ז מבואר בגמ' בסנהדרין (פ"ב ע"א) שפנחס לא הלך מיד עם רומח לדקור, אלא קודם הלך למשה רבינו ושאל ובירר מהו ההלכה ומה עליו לעשות כעת על פי דין תורה, ורק לאחר שמשה הסכים עמו שעפ"י הלכה "הבועל ארמית קנאים פוגעים בו", אז ניגש למלחמת ה'. וזהו הביאור במה שיעקב אבינו רגז על שמעון ולוי שהרגו את שכם כדי להציל את דינה, ואמר עליהם (להלן מ"ט, ה) "שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיהם" וגו', ואף ששמעון ולוי היו קנאים ולחמו את מלחמת ה' כדי שלא יהיו בנות ישראל הפקר, מ"מ יעקב אבינו רגז עליהם כיון שהם לא באו ליעקב אביהם ליטול ממנו עצה ולשאול אם כך ראוי לעשות אלא הם עשו על דעת עצמם (ומבואר בב"ר פ"י, ו) ועל כך תבע אותם יעקב (וכמובן הכל בדקות לפי מדרגתם), שלא זו הדרך בקנאות, שקנאי אינו מתפרץ לפעול מתוך כעס על שונאי ה', אלא פועל רק לאחר בירור וזידיעה ברורה שהוא פועל עפ"י הלכה, אבל מי שאינו שואל שאלת חכם וכ"ש מי שעובר על דיני התורה במלחמתו נגד הרשעים, לא בשם קנאי יכונה.

דברי מספד שנאמרו ע"י מרן רבינו שליט"א

על יד מיטתו של אחיו הגאון הגדול רבי דוב שטרנבוך זצ"ל

וממעט לדבר עמה שמא בדיבוריו יפגע בה ח"ו. היה בעל חסד ועשה הכל בצניעה. הוא היה בעל מוסר אמיתי, מעולם לא דיבר לשון הרע, מיעט בדיבור, מעולם לא כעס ולא הקפיד על אדם, כל רואיו הכירו בו שהוא אדם מרום במעשיו - וקידש את השם בכל אורחותיו, ועליו יש לקרוא "איש תם וישר". אני זוכר איך בצעירותו - כשלמד כמה שנים ביישיבת שניידערס' עמדי, לא היה מתבטל מלימוד תורה אפילו לא לרגע אחד, ביום ובלילה לא הפסיק מללמוד ולא התעניין כלל במילי דעלמא. ובדרך זו המשיך כל ימי חייו, ועד יומו האחרון לא ביטל עצמו משיעוריו. היום בבוקר עוד למד את סדר הלימוד הקבוע שהיה לו, וכשהלך להתפלל מנחה נפל בפתח בית המדרש, "על במותיק נפלת חלל". ממש באמצע עבודתו נפל חלל. "נהג מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", ועכשיו הולך אתה מעמנו, קשה עלי פרידתך!! לפני כמה שבועות עוד הייתי אצלו, והוא עוד היה בריא ושלם, ועכשיו נפל על משמרתו, "דודי ירד לגנו ללקוט שושנים", הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט - דרכי ה' נסתרים מאתנו. עלינו להתבונן בדרכיו - שהרי יסוד מצוות הספד הוא גם עבור "קרא דחיי" והיינו להתבונן בדרכי המת ולהתחזק ללכת בדרכיו. ועכשיו עלינו להתבונן בגדלותו ואיך מילא את כל חייו בתורה ובמצוות ובמעשים טובים, והצניע את עצמו והקפיד מאוד שלא יזכירו את שמו על חידושי ודברי תורתו, והיה נחבא לא הכלים שלא יכירוהו. הוא הניח אחריו בנים וחונני תלמידי חכמים, ובע"ה בניו ובנותיו ימשיכו דרכו, ומבקשים אנו שיהא מליץ יושר על עם ישראל ועל משפחתו, ויעזור השי"ת ויתקיים בקרוב "ובילע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים", ונזכה לקבל פני משיח בקרוב.

את ביאת משיח, לא יחזיקו מעמד בגלות. [וכפי שאכן ראיתי אצל רבתי זצ"ל, כמה כאבו והוטרדו מכך שנחלת ה' נפלה ביד זרים, ולא היו יכולים לתת מנוחה לנפשם, ואכמ"ל]. ולפי"ז פירש את מאמר חז"ל "ביקש יעקב לגלות את הקץ", דאין הכוונה לזמן הגאולה, אלא הכוונה כפשוטו הלשון "קץ הגלות" - מה שיהא בסוף הגלות [שהוא בזמנינו שמישיח כבר עומד אחר כותלינו], שארץ ישראל תהיה תחת שלטון פושעים, ויהיה בה 'קיבוץ גלויות מדומה', ורק אח"כ יהיה קיבוץ גלויות אמיתי בשעת הגאולה השלמה וכמו שנאמר וקבצניו מן הגויים - להודות לשם קדשך, אבל הקב"ה לא הסכים שיעקב אבינו יגלה סוד זה, ודבר זה היה סתום דור אחר דור עד שנתקיים לעינינו.

גדרי מעלת הזריזות

"פחז כמים אל תותר", (מ"ט, ד.). פירש"י "הפחז והבהלה אשר מהרת להראות כעסך, כמים הללו הממהרים למרוצתם, לכך אל תותר אל תתרבה ליטול כל היתרות הללו שהיו ראויות לך". ומבואר שהתביעה על ראובן היה על גודל זריזותו - שפעל ב"פחז" - והיינו במהירות ולא המתין, ומחמת זה הפסיד שלא היה יותר מאחיו בכהונה ובמלכות. וראוי לעמוד על יסוד הדברים מדוע נתבע ראובן על "זריזותו", והרי אדרבה הזריזות היא מעלה גדולה בעבודת ה'. אכן ביאור הדברים הוא, שאם יש לאדם צד ספק שצריך עוד ללבן ולדון אולי אין טוב הדבר לפעול עכשיו, הרי בזה אין שום מעלה לפעול בזריזות, ואדרבה צריך להמתין ולשקול הדבר בשנית ולא לפעול בבהלה ובמהירות, וכל מעלת הזריזות היא דווקא באופן שאין שום ספק לאדם שחובתו לפעול ולעשות, ואז עליו להזדרז ולפעול במהירות ככל האפשר, ועל כן נתבע ראובן על זריזותו, ומשום שלא היה ברור לו מצד השכל שהוא אכן צריך לבלבל יצועי אביו, אלא עשה כן מחמת זריזותו שלא שקל הדבר בשכלו מספיק, ועל זאת נתבע שהיה לו להמתין ולא למהר. ועובדא הוי בהקדוש החפץ חיים, שכל ימיו השתוקק לעלות לארץ ישראל, ופעם החליט לפעול להשיג ויזה כדי לנסוע, וגדולי ישראל שלחו לבקשו שלא יעלה - כי הדבר יזיק ליישיבות בגולה, אבל הוא המשיך לפעול ולעשות לנסיעה, והנה בשעה שכבר היה מוכן לנסיעה, חלתה לפתע הרבנית ונפלה למשכב, והבין שמהשמים מעכבים אותו, ולא המשיך עוד בתוכניתו לעלות. אבל מאידך גיסא, כשעמד לסיים לכתוב את ספרו "משנה ברורה", הייתה לו נכדה שהתארסה וכולם הכינו עצמם לנישואין, ולפתע מתה - לדאבון לב החפץ חיים וכל משפחתו, ואז שמעו את החפץ חיים מתהלך בחדרו ואומר "שטן שטן, אני יודע שאתה רוצה לבלבל אותי כדי שלא אמשיך לכתוב שאר ספרי משנה ברורה, ועל כן הרני מודיע שהדבר לא יעלה בידך, ואסיים את חיבורי בלא להתפעל משום טרדה!" ויש להתבונן מהו יסוד השינוי בהנהגת החפץ חיים, שכשרצה לעלות לארץ ישראל וחלתה אשתו, ראה בזה את מן השמים שלא לעלות, אבל כשעסק בחיבור המשנה ברורה ראה בזה "מעשה שטן" המפריעו מלחבר הספר, אמנם סוד הדבר הוא - שכשרצה לעלות לארץ ישראל, לא היה ברור לו בדעתו שצריך לנסוע, שחשש מאוד שמא הדבר ישפיע לרעה על הישיבות בגולה, - ובפרט שכל גאוני פולין התחננו שלא ייסע, אלא שאעפ"כ הכריע בדעתו במצב זה שראוי

נסתלק מאתנו אדם גדול מאוד - הגאון רבי דוב זצ"ל. הוא היה תלמיד חכם מובהק כפשוטו - כמה פעמים למד ולימד ש"ס, מסר בכל יום שיעור על דף גמרא בגיטסהד והוסיף הערות וחידושים בכל הש"ס, אבל מיאן לפרסם את חידושיו כיון שלדעתו לא היה ראוי לכך, ואך בחכמתו הצליח להסתיר את גדלותו. הוא היה עניו בתכלית הענווה. יש עניו שלא מחפש כבוד, אבל יש עניו גדול ממנו - שסבור שלא מגיע לו כבוד, והוא היה עניו אמיתי שסבר שאינו כלום ולא מגיע לו כבוד. האבידה גדולה עד מאוד. ידוע מה שכתב הגר"א שעל הנאת הכבוד מנכים לאדם הרבה משכרו בעולם הבא, אבל הוא שברח מהכבוד ומעולם לא נהנה מהכבוד, הרי הוא מגיע בשלימות לעולם הזה לקבל את שכרו על כל מעשיו הטובים שעשה בעולם הזה. הוא היה ממקימי התורה באירופה, הוא הקים אלפי בתים בישראל, והסביר לבנות תורה על גודל זכותם להינשא לבן תורה. בשנים קדמוניות לא היו בנות שהסכימו להינשא לבני תורה, והוא עמל ויגע להכניס חשק בבנות תורה להינשא לבני תורה, והצליח לעשות מהפכה בזה אצל בנות ישראל בגיטסהד. זכורני שבצעירותו הציעו לו להיות ראש אישיבה בסמוך לגיטסהד, ואמי ע"ה רצתה מאוד שיקבל על עצמו תפקיד זה, אבל הג"צ רבי אליהו דסלר זצ"ל לא הסכים שיעזוב את תפקידו כסמינר כדי ללמד תלמידים ביישיבה, ואמר שאין לו תמורה בתפקידו להעמיד אלפי בנות ולחנכם לאהבת תורה, והוסיף שבעצם הדבר שהוא מלמד אלפי בנות ישראל ומניח את היסוד לקיום בתי ישראל, הרי הוא נחשב כראש ישיבה הגדול ביותר. הוא מילא את ימיו ולא רק את שנותיו. כל מעשיו היו על פי הלכה. היה מופלג בכיבוד אב ואם עד להפליא. היה קם בפני האמא

זמני ניהום אבילים בבית מרן רבינו שליט"א - היושב שבעה על פטירת אחיו הגאון הגדול רבי דוב זצ"ל

בביתו רחוב קצנבלויגן 4 הר נוף ירושלים - בשעות 1:00 - 11:30 לפנה"צ, ובשעות הערב 7:00 - 8:30 עד יום שלישי בבוקר

ובמוצאי שבת - החל מצאת השבת עד 9:00 בערב